

ABE
BONNEMA 2018
JONGE ARCHITECTEN PRIJS

Juryrapport Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018

17 november 2018

Juryrapport Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018

17 november 2018

Samenstelling jury

Het Bestuur van de ir. Abe Bonnema Stichting stelt voor elke editie van de Abe Bonnema Prijs een onafhankelijke, deskundige jury samen. Om een zekere continuïteit in de beoordeling te borgen zijn in 2018 vier leden herbenoemd. Daarnaast zijn twee nieuwe leden aangetreden. De jury voor de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 kent de volgende samenstelling:

- Esther Agricola (voorzitter)
- Saskia Bak
- Eric Frijters
- Annelies van der Goot
- Michiel Riedijk
- Dick van Wageningen

Marc A. Visser treedt namens de ir. Abe Bonnema Stichting op als secretaris van de jury (zonder stemrecht).

Werkwijze

De jury is na een schriftelijke voorbereiding drie keer bijeengewees. Tijdens de eerste bijeenkomst zijn de inzendingen aan de formele criteria uit het reglement getoetst. Naast het hanteren van de beoordelingscriteria uit het reglement heeft de jury gebruik gemaakt van de mogelijkheid om aanvullende aspecten te benoemen die van belang worden geacht bij de beoordeling. Na een algemene beschouwing over het niveau van de inzendingen en na een aantal beoordelingsrondes is een voorselectie gemaakt van zeven inzendingen. Gedurende twee excursiedagen zijn de zeven geselecteerde projecten bezocht, waarbij ter plaatse toelichting werd verschaft door de architect. Tijdens het slotberaad zijn vijf inzendingen genomineerd. Op basis van de conclusies uit het slotberaad heeft de jury de winnende inzending voor de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 unaniem aangewezen. Ten slotte is het juryrapport met de conclusies en aanbevelingen opgesteld en na instemming door de volledige jury vastgesteld.

Formele toetsing

Tijdens de eerste zitting is geïnventariseerd of juryleden enige betrokkenheid hebben bij één of meerdere inzendingen. Dit blijkt niet het geval. De onafhankelijke oordeelsvorming komt niet in gevaar. Deelname aan de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 staat open voor architecten die in 2018 de leeftijd van 40 jaar nog niet bereikt hebben. Alle inzenders voldoen aan deze eis (geboren na 31 december 1978). Voor de prijs komen gebouwen in aanmerking die in Nederland zijn opgeleverd in 2016 of 2017. Getoetst aan ontvankelijkheidseisen en aan de formele criteria vallen er geen inzendingen af. De jury ziet wel aanleiding om enkele aanbevelingen te doen aan het bestuur voor aanpassing van de prijs bij volgende edities.

Karakteristiek van de inzendingen

Op de sluitingsdatum van de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 zijn op het secretariaat 21 inzendingen ontvangen. De jury stelt vast dat het aantal inzendingen van jonge architecten lager is dan in 2016. Aanbevolen wordt om nader te onderzoeken wat daarvan de oorzaak is en op welke wijze het aantal inzendingen zou kunnen worden verhoogd. In 2017 riep de jury vrouwelijke architecten op om in grotere getalen mee te dingen naar de Abe Bonnema Prijs. Het doet de jury genoeg dat dit jaar twee vrouwelijke architecten als genomineerden op het podium staan.

Het algemene kwaliteitsniveau van de inzendingen wijkt volgens de jury over de hele linie niet veel af van de vorige editie in 2016. Het niveau ligt in ieder geval niet hoger. Op het eerste gezicht is het allemaal vrij braaf werk. Terwijl het zo'n wilde tijd is, zien de inzendingen er relatief keurig en netjes uit, sommige zelfs conventioneel. Wellicht zegt dit ook iets over de opdrachtgevers. Daarbij valt op dat dit bij deze editie in meerderheid particuliere opdrachtgevers zijn. Blijkbaar zijn overheidsopdrachten voor de jonge architect niet bereikbaar vanwege buitengewone aanbestedingseisen. Wat het type opgaven betreft zijn er relatief veel villa's en/of verbouwingen van woonhuizen. De jury ziet bij de inzendingen veel van hetzelfde, spreekt zelfs over eenheidsworst. Ook qua stijl bewegen veel inzendingen zich in hetzelfde repertoire en wordt de oogst homogeen genoemd: veel copy-paste architectuur conform internationale trends. Een nieuwe signatuur, verbeeldingskracht, iemand die het écht anders doet is op het eerste gezicht vanuit de ingezonden documentatie niet waarneembaar. Er springt wel een aantal hoogwaardige, interessante projecten uit, die nadere beschouwing rechtvaardigen. Ook dit jaar blijkt weer hoe essentieel het bezoeken van de gerealiseerde projecten door de jury is. De bezichtiging en toelichting ter plaatse door de architecten maakt de jury enthousiast.

Beoordelingscriteria

De jury van de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 heeft de inzendingen beoordeeld op basis van het door het bestuur vastgestelde reglement.

De prijs is bestemd voor de jonge architect (onder de 40 jaar) van een gebouw dat in de afgelopen twee jaar (2016/2017) in Nederland is opgeleverd en dat naar het oordeel van een onafhankelijke, deskundige jury een prestatie is van uitzonderlijke, hoogwaardige architectonische kwaliteit, dat toekomstige generaties inspireert en dat tot voorbeeld strekt.

Conform het reglement staat het de jury vrij om ook eigen accenten te zetten. De jury van de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 borduurt daarbij voort op aspecten die bij eerdere edities zijn geformuleerd. Samengevat levert dit de volgende aandachtspunten op, die bij de beoordeling zijn betrokken:

- Aan het ontwerp ligt een origineel idee of concept ten grondslag. Het resultaat getuigt van eigenzinnigheid en vakmanschap. Het ontwerp plezier straalt ervan af;
- Het ontwerp weerspiegelt de tijdgeest of zet zich daar juist tegen af. Eigenwijs. Er wordt een verschil gemaakt;
- Aantoonbaar grensverleggend (ontwerp)onderzoek leidt tot een verrijking van het vakgebied en voegt een nieuw register toe aan het ontwerp repertoire;
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid door innovatieve antwoorden te geven op nieuwe vragen; hoe reageert deze generatie met relevante oplossingen op de actuele opgaven?
- Vernieuwing en experiment. Dit kan op alle vlakken zijn: programmatisch, typologisch of architectonisch.

NOMINATIES

PROJECT

Matryoshka house, Rotterdam

ARCHITECT

Thijs van Bijsterveldt, Shift architecture urbanism i.s.m. Makina

Beoordeling jury

De jury is zeer onder de indruk van het Matryoshka huis in Rotterdam. Met radicale ingrepen, die tegelijkertijd heel bewust bijdragen aan de ruimtelijkheid en de leefbaarheid, is door Shift bij wijze van spreken 'op de goede knop gedrukt'. Volgens de jury is het huis een schoolvoorbeeld voor ruimtekunst. Er zijn ogenschijnlijk op speelse wijze maar uiteindelijk zeer bewuste keuzes gemaakt. Het beschikbare budget is met nauwkeurige precisie ingezet op juist die onderdelen die daadwerkelijk bijdragen aan de verhoging van de kwaliteit.

Grote waardering heeft de jury voor de gekozen typologische oplossing. Hoewel nauwelijks afleesbaar aan de voorzijde biedt de geniale nieuwe doorsnede licht en ruimte in overvloed. De slim in elkaar gezette nieuwe pui aan de achterkant vergroot niet alleen het woongenot, maar draagt ook bij aan de verbetering van het imago van de buurt. De speelse inrichtingselementen zoals de keukenblokken en de subtiele, scherp gedetailleerde interventies met eigentijdse materialen, tegen een decor van onbewerkt historisch metselwerk, verlenen het huis een aangename atmosfeer van blijmoedigheid en optimisme. Het ontwerp van Thijs van Bijsterveldt strekt tot een navolgbaar eigentijds voorbeeld voor de revitalisering van de naoorlogse wijken in de grote steden. De jury beschouwt het Matryoshka huis als een prestatie van hoogwaardige architectonische kwaliteit.

PROJECT

Villa X, Goirle

ARCHITECT

Caro van de Venne, Barcode Architects

Beoordeling jury

De jury is blij verrast door de inzending van Barcode Architects. Villa X kan beschouwd worden als een moedig architectonisch experiment. Het is lovenswaardig als jonge architecten een dergelijke kans om te bouwen geboden wordt. Het ontwerp van Caro van de Venne lijkt in de verte een verwijzing naar het Case Study Houses programma, dat aan de Amerikaanse Westkust tussen 1945 en 1966 een reeks prototypes voor woningen heeft opgeleverd in een optimistisch modernistische architectuurstijl. Villa X is vanuit een sterk conceptueel idee ontwikkeld. De plaatsing van het langwerpige en in het midden ingedeukte volume op de kavel levert aan de straatzijde een intrigerende enscenering, die herinnert aan Amerikaanse villawijken. Het transparante middendeel van het huis wekt de ruimtelijke suggestie dat voor- en achtertuin onderling zijn verbonden met de centrale leefruimte in het midden, al staat dit enigszins op gespannen voet met de privacy van de bewoners. Het experimentele karakter van het ontwerp komt vooral tot uitdrukking in de gewaagde wijze waarop de kopgevels zijn behandeld. Er is veel energie gestoken in de detaillering en de bijzondere afwerking daarvan. Volgens de jury toont Caro van de Venne met Villa X aan dat hoogwaardige experimenten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit van de Nederlandse architectuur.

PROJECT

Erftransformatie op landgoed 't Rozendael - 't Nijenhuis in Wijhe
Twee vrijstaande nieuwbouwwoningen en een atelier

ARCHITECT

Bart van der Salm, VANDERSALM-aim

Beoordeling jury

De jury beschouwt de transformatie van een boerenerf met schuren en stallen naar een modern woonerf voor meerdere huishoudens als voorbeeldig. De landschappelijke kwaliteiten van de locatie zijn in het nieuwe ensemble ten volle uitgebuit. Bart van der Salm is er in geslaagd om een mooi evenwicht te vinden tussen de privacy van de woningen en de collectiviteit van het erf. Er ontstaat een interessante gelaagdheid door de woningen deels in te graven in het oplopende essen-landschap en door de woonruimtes via grote glaspuien daarop te oriënteren. De gekozen typologie van zwarte schuren is treffend gekozen en levert een ingetogen beeld van het ensemble.

Ook aan de binnenzijde van de woningen is het principe van de schuur afleesbaar doordat de houten spantconstructie in het zicht is gehouden. Plattegronden van de twee woningen verschillen onderling, beide doorsnedes zijn betrekkelijk eenduidig. Voor het interieur is een mix van verschillende materialen toegepast (oa. staal, glas en stucwerk). In combinatie met de relatief krappe maatvoering van de leefruimtes boet het ontwerp volgens de jury hierdoor enigszins aan belevingskracht in. De zogenaamde 'buitenkamers' maken het wonen hier ongetwijfeld uitermate aangenaam.

Bart van der Salm spreidt een aanstekelijke, gepassioneerde beleving van de ambachtelijkheid van het vak ten toon. Naast lof voor het situeren van bouwvolumes in relatie tot de bestaande boerderij en de es heeft de jury grote waardering voor de aandacht die Van der Salm besteed aan de maatvoering van de toegepaste houten elementen en zijn ambitie om alles tot op de millimeter nauwkeurig te detailleren. Dit levert in enkele gevallen ook innovatieve oplossingen op, zoals bij het hang- en sluitwerk, waarbij Van der Salm maatwerk levert.

Met de succesvolle voltooiing van deze eerste opdracht als zelfstandig architect heeft zich volgens de jury een nieuw talent in de Nederlandse architectuur aangediend. De erftransformatie op landgoed 't Rozendael - 't Nijenhuis is een fascinerende prestatie en is een inspirerend voorbeeld voor toekomstige veranderingen op het platteland.

PROJECT

Huis aan het Meer, Oudega (W)

ARCHITECT

Jan Nauta, Studio Nauta

Beoordeling jury

De jury vindt dat Jan Nauta op een magnifieke plek een geweldig familiehuus heeft gerealiseerd. Door alle omgevingsfactoren optimaal in te zetten, zoals de ligging aan het meer, de alom aanwezige natuurlijke elementen en door zichtlijnen naar andere artefacten in zijn ontwerp te integreren. Bijzonder aan het ontwerp is dat het huis de omgeving volstrekt niet domineert en dat het zich vrij bescheiden voegt naar de weidsheid van meer en weilanden. De woning en het logeergebouw zijn nauwkeurig ten opzichte van elkaar gepositioneerd en staan ongekunsteld op het wuivende gras.

Door de hoekverdraaiing en de versmelting van de twee volumes ontstaan beschutte plekken buiten en een intrigerende gemeenschappelijke ruimte binnen. De gevels met relatief grove zwarte planken en grote glasvlakken leveren een prachtig beeld en voegen zich op ontspannen wijze in de omgeving. Typologisch is het ontwerp interessant omdat gangen ontbreken. Vrijwel elk vertrek is direct toegankelijk van buitenaf. Daarmee wordt een bepaalde leefwijze gesuggereerd, waarbij binnen- en buitenruimte in elkaar overvloeien.

Grote waardering heeft de jury voor de innovatieve wijze waarop Jan Nauta het bouwsysteem van gelamineerde houten elementen heeft toegepast. Hij heeft de nadelen van dit bouw materiaal in knappe details weten te omzeilen en alle installaties op een vernuftige wijze in een uiterst consistent ontwerp geïntegreerd. De kleurige met polyester afgewerkte badkamers contrasteren mooi met het sfeervolle houten interieur. Smaakvolle stoffering en meubilering – alle slaapkamers zijn voorzien van Hindelooper ledikanten – complementeren het totaalbeeld. Het ogenschijnlijk eenvoudige ontwerp heeft door diepgaand begrip van situering, ruimtelijke ontwikkeling, bouwtechniek en materiaalexpressie een uitzonderlijk innovatief karakter. Bijzonder vindt de jury dat Nauta lokaal vakmanschap heeft ingeschakeld bij de uitvoering. Door de bouw van het huis in sociaaleconomische zin in de regio in te bedden toont Nauta maatschappelijke verantwoordelijkheid en krijgt het familie huis een culturele verankering.

Jan Nauta, die in 2016 met huis Coccinelle in Biggekerke al tot de genomineerden behoorde, heeft zich volgens de jury in positieve zin ontwikkeld. Integriteit en het plezier om te bouwen spatten van dit ontwerp af. Het huis aan het meer is volgens de jury een prestatie van uitzonderlijke, hoogwaardige architectonische kwaliteit, die toekomstige generaties inspireert en die tot voorbeeld strekt.

PROJECT

Uitbreiding Park Vijversburg, Tietjerk

ARCHITECT

Marieke Kums, STUDIO MAKS i.s.m. Junya Ishigami & Associates

Beoordeling jury

De jury noemt de uitbreiding van Park Vijversburg in vrijwel alle opzichten uitzonderlijk. Het glazen paviljoen getuigt van een on-Nederlandse aanpak. Waar wij gewend zijn aan het plaatsen van objecten in de ruimte op basis van een nauw omschreven programma, is het glazen paviljoen veel meer een poging om het landschap op een poëtische wijze te herschrijven. De interventie gaat nadrukkelijk een romantische relatie aan met het landschap, door er ondergeschikt aan te zijn en soms volledig op te lossen als zijnde landschappelijke ervaring. De jury vraagt zich af wat de opdrachtgever heeft besteld en waar we naar kijken. Is het een kunstwerk, een landschappelijk element of is het toch een gebouw, maar dan in een categorie waarbij een ongekend repertoire uit het ontwerpregister wordt aangeboord? De jury heeft grote waardering voor de moed van de architecten om een kolom-loze, uitsluitend door dragend glas omhulde ruimte te scheppen. In technische zin is het een razend knap ontwerp en roept het innovatieve karakter grote bewondering op. Marieke Kums heeft als jonge architect een uitzonderlijke prestatie geleverd door voor elk vraagstuk bij de uitvoering adequate expertise in te schakelen en een passende oplossing te vinden. Wie met een kritische blik naar het ensemble kijkt kan vanzelfsprekend enkele vraagtekens plaatsen, bijvoorbeeld bij de wijze waarop met de rijksmonumentale villa is omgegaan en hoe het glazen paviljoen daarmee verbonden is. De jury is echter van oordeel dat hier letterlijk om een ontwerp in de 'buitencategorie' gaat. De uitbreiding van Park Vijversburg is een verrijking van het Nederlandse architectuurlandschap en alleen daarom al prijzenswaardig.

Conclusie

De winnaar van de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten moet volgens de jury uitblinken op alle niveaus. Een goede architect beheerst alle inhoudelijke facetten van het vak. Ook communiceren (via woord en beeld), presenteren en enthousiasmeren hoort hier onlosmakelijk bij. Uit een integer betoog moet blijken dat je verantwoordelijkheid neemt voor de gemaakte keuzes, zoals het inzetten van het budget van de opdrachtgever op de essentie van het project.

Verantwoordelijkheid blijkt ook uit de wijze waarop je de historische, landschappelijke of stedenbouwkundige setting interpreteert en daar met je interventie een actuele maatschappelijke meerwaarde voor creëert. Architectuur is bovenal ruimtekunst. Naast gevoel voor ruimte, kennis van materialen, beheersing van detaillering is ook kennis van de architectuurgeschiedenis en gedegen studie van bestaande typologieën onontbeerlijk. Er is sprake van een vernieuwende bijdrage aan de Nederlandse architectuur als het ontwerp zich met de gekozen typologie onderscheidt van het gangbare repertoire. De bijdrage aan duurzame ontwikkeling is op vanzelfsprekende wijze in het project opgenomen.

In het gros van de inzendingen ontbrak het veelal aan een of meerdere van deze aspecten. Te vaak zag de jury een verwijzing naar historische voorbeelden die 'slechts' vanuit beeldingskracht, maar niet vanuit dit integrale kwaliteitsbegrip werden toegepast. De winnaar heeft laten zien al deze aspecten wel te beheersen.

De voordracht van de jury voor Jan Nauta als winnaar van de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2018 is unaniem.